DISSERTATIO TERTIA.
DE
MACHINÆ HUMANÆ VITIIS PRÆCORDIA AFFLIGENTIBUS.

Quam

Divina benedicente Gratia,

Juſſu Ampliſſimæ Facultatis Medicæ,

PRÆSIDE

ELIA CAMERARIO,

PROF. ORD. MED. & CONS. WIRT.

PRO LICENTIA.

ac ſummis in Medicina honoribus conſequendis

publico Eruditorum Examini ſubmittit

D. Sept. MDCCXXVI.

CHRISTOPH. FRIDER. PICHLERUS,

Albaco Gœppengenſis.

TUBINGÆ, Literis Joh. Cunradi Reiſii Viduæ.

L. B. S.

AD ſaluberrimæ artis Exercitium acceſſurus Academicæ vitæ hac Diſſertatione valedicere conſtitui; neque enim ſeligere licuit nobiliorem diſputandi materiam quàm Affectus Præcordiorum, quorum conſideratio penitior ſub ipſa Praxeos initia non poteſt non eſſe tum ægrotis proficua, tum Medico apprimè neceſſaria. Aſpiret cœptis divina Clementia.

De Affectibus præternaturalibus ad Præcordia referendis.

T*Uſſis* meritò primo conſideratur loco, utpote agitatio pectoris tot aliis conjuncta malis, ac tam diverſimodè affligens, ut ne quidem comprehendi unica deſcriptione ac tractatione queat, niſi ad ſolam illam quæ in tuſſi contingit aëris reſpicias exploſionem. Aſperæ enim arteriæ propagines innumera ramificationum varietate per omnem pulmonum veſicularem ſubſtantiam diffuſæ ac dilatatæ, ſeu diviſæ, in concava canalium ſuorum ſuperficie inveſtiuntur membrana admodum ob intertextas creberrimas nervorum fibrillas ſenſili, quæ ab objectis cauſiſque plurimis irritari poteſt, ut propagata ad vicinos quoque nervos ſti-

mulatione ſtricturæ eveniant ſpaſmodicæ, aërem cum ſono ex cavo thoracis propellentes, ita tamen ut & irritatio iſta non ſemper incipiat in fibrillis nerveis bronchiorum, ſed varias diverſiſſimasque agnoſcat origines, quoties enim externa irritant fauces aut epiglottidem, moventque thoracem ad tuſſiendum, (de illapſis in aſperam arteriam duriuſculis haud dicemus, illa enim eandem in iſta membrana, fatalem plerumque inducunt irritationem) lympha verò, vel potius ſerum variis tuſſim excitat modis, tenuitate ſua ac defluxu ad rimulam epiglottidis vel ulterius, vel ſpiſſius partibusque adhærendo laceſſens, vel ſpiculis ſalinis tinctum, ac ad laceſſendas fibras armatum, quin & ſua ſubinde mole ac copia & ſtagnatione in glandulis, tubulisque variis iſtas excitans exploſiones; quæ pro violentiæ gradibus vel plures vel pauciores in conſenſum trahunt partes muſculosque, quorum quippe magnus ad thoracem vel naturaliter vel præternaturaliter movendum concurrit numerus, quaſſatione vel concusſione nonnunquam moleſtiſſimè ad omnes ſe extendente ventres, nunc enim irritatio fit in cavo bronchiorum minimorum, nunc in majoribus ramis, nunc in ipſo aſperæ arteriæ trunco, nunc circa caput illius, imò circa ſolam epiglottidem, ejusve viciniam, nunc vero à diaphragmate arceſſendi primi ſtimuli ad cæteras partes communicati ac continuati, imò & à ventriculo, quin & inteſtinis atque in iis hærentibus ſtimulis, cruditatum, vermium, fecum induratarum &c.

Tuſſis verò vel per ſe oritur atque affligit, vel cum aliis jungitur affectibus, cum ſputo cruento, phthiſi, pleuritide, aſthmate &c. inſignibus plane differentiis. Cum catarrhis, coryza jungitur quotidie, cum dicunt ægri defluere ſibi ad fauces ac initium aſperæ arteriæ irritans ſerum, quod omninò ita ſe habet (etſi non à cerebro, ut quidam arbitrantur, depluat) licet id, quod ſentiunt defluere, ſæpe tuſſim non excitet, ſed id, quod ex ipſis facium glandulis extillat, ejusdem generis acre ſerum, imò & quod in glandulis adhuc hærendo eas facit intumeſcere & ſic irritando vicinas partes tuſſim excitat.

Febribus quoque copulatur, non catarrhalibus ſolum, in quibus ordinarium ſymptoma eſt, ſed & variolis ac morbillis, imò & reliquis tum continuis, tum intermittentibus febribus, quamquam ſemper in iſtis caſibus propior ratio in varia faucium diſpoſitione, ſiccitate, irritatione ſeſe prodat. In Hypochondriacis, hyſtericisque, hydropicis, iisque, qui vermes alunt in canali inteſtinorum, in ipſo radicatur abdomine, tuſſi

per

per conſenſum excitata, hinc & diaphragma nunc agit, nunc patitur in tuſſi, magis minusve, imò plerumque agit & patitur, eò uſque, ut violentis iſtis conſtrictionibus & exploſionibus nimium iteratis ad ipſum usque vomitum irritet, inque conſenſum trahat ventriculum; unde & augeri aſſumto cibo tuſſis ſolet, plurimaque incommoda alia efficiunt iſtæ concuſſiones violentæ, hæmorrhagias, urinæ ejectionem involuntariam ſphinctere turbato in munere ſuo, laxatis peritonæi proceſſibus hernias, fœtus immaturi ejectiones. &c.

Sicca nunc eſt tuſſis ſine expectoratione, nunc humida, excreto vel ſero tenui, vel viſcidiore, vel penitus tenaci, imò & ſanguine, pure &c. Quandoque convulſiva eſt, non in infantibus modo, ſed & adultis; nunc præcedens, nunc concomitans, nunc ſecuta convulſivos motus. Raucedo aliquando & frequenter jungitur, non tamen ſemper nec ordinariò (quin & ſine tuſſi raucedo eſſe poteſt) raucedo verò ſupponit aſperitatem, ſiccitatem, parvulas quaſi ſubinde fiſſuras in membranis organa vocis inveſtiente. Tuſſis nunc magis nunc minus ſonora eſt, ferina etiam dicta ob vehementiam exploſionis, aut ſtimuli intenſam acrimoniam, quanquam & ſine hac alia poſſit ſubeſſe ratio ſtimuli; periodicè quandoque etiam affligit, etiam epidemicè, cum febri catarrhali ſæpe juncta fortiori, vel mitiori. Statum coctionis materiæ ejiciendæ ſequitur ipſa expectorationis ſuccedentis ratio, quæ crudior non poteſt ſuccedere aut excerni, ægrèque rejicitur, cocta promptè ſuccedit ſuo tempore; pro caſuum diverſitate combinatur cum catarrhis, ſternutatione, alius generis ſtrictura ſpaſmodica, Cephalalgia, vertigine: ophthalmia, dyſpnoea &c.

Omnium ætatum morbus eſt, nec dixerim cum practicis ſcriptoribus infantes ea præcipuè corripi, cum malum adeo ſit univerſale, præprimis, ſi oriatur ex tempeſtatis ratione ac intemperie aëris; Senes verò maximè, gravius ac diutius laborant, minus tamen moleſtè, modo ſuccedat expectoratio cocto humore in glandulis aggeſto, atque ad bronchiorum cananiculos depoſito; infantes quidem, etſi ejicere ſputum non poſſint, id tamen concuſſione tuſſis atque exploſione aëris ad orificium aſperæ arteriæ promotum ejectumque deglutiunt, per inferius dein guttur exturbandum. Cæterum tuſſes adeo variæ nunc noctu magis, aut manè affligunt, nunc veſperi, aut perpetuo vellicatione atque agitatione nullum tempus obſervantes æquè ſemper moleſtæ ſunt, prout fuerint vel ſpaſmodicæ, vel magis, ut loqui amant humoroſæ, prout oriuntur

 à cau-

à cauſa interna, vel externâ tranſpirationem potiſſimum inſenſibilem cohibente, ventis v. g. frigidioribus atque humidioribus incautè ad corpus non benè tectum admiſſis, vel tum quoque corpus fortius afflantibus atque immitius afficientibus cum id ex intenſiori modò prodiit hypocauſti, lective calore; vel prout à talibus quoque oritur externis, quæ vel illabuntur aſperæ arteriæ, vel ſubtiliori ſchemate eam ingrediuntur, uti lapicidis, cuprariis, aliisque opificibus à vaporibus, fumis, tenuibusque noxiarum rerum miaſmatibus contingit. Nocere dicuntur frigida, ſalia omnia, exaſperantia, nitroſa, vitriolata, acetum, vinum, vocis exercitia, vomitoria &c. Verum neque iſta ſine exceptione dicuntur, cum & dentur caſus, ubi vomitoria haud noceant, ſi à ventriculi moleſta cruditate irritatio tuſſisque oriatur; erunt & à cauſa calidiore pendentes caſus, in quibus nitroſa apprimè conveniant, imò neceſſaria ſint, licet enim interaſſumendum parum titillare valeant fauces, videanturque tuſſim exaſperare, cauſam tamen æſtumque ſanguinis emendant, illeque ſtimulus tranſitorius brevi ceſſat.

Remedia in affectu tot cauſis adſcribendo commendantur plurima, & ſcilicet omnia conducunt, quæ mitigant acrimoniam humorum, eam abſorbent, avertunt, vias aëris lubricant, leniunt, demulcent, tonum harum partium firmant, viſcidos humores attenuant, incidunt, expectorationem promovent, irritatas fibrillas nervulosque blandè afficiunt ac ſolantur, crudum ſputum præparant, tenue incraſſant, ſtimulos blandè ſopiunt, obtundunt, quò pectoralia, abſorbentia, Mucilaginoſa, bechica, paregorica, dulcia, oblinentia faciunt plurimùm; externè quoque inunctiones præcordiorum unguinoſis, pectoralibus proſunt: His ſcilicet æquè ac externis ſpermaceti commodè jungitur. A ſuffitibus tamen, ac fumis, etſi ex ſuccino, tacamahaca &c. factis, haud multum ſperandum, cum laceſſere frequentius ſoleant quàm ſedare tuſſim.

Reſpirandi difficultas, tuſſi variè quoque innexa, magnam quoque obtinet latitudinem, gradus varios, cauſas diverſiſſimas, unde & remedia poſcit haud parum diſcrepantia. Schemata exhibet varia, ac phænomena multiformia; adeſt in omni caſu difficultas in reſpirando, ſed illa nunc eſt continua, nunc interpolata, ac periodis diſtincta, major minorve; cum enim in ſtatu naturali aër libere illabatur inſpirando in Pulmones dilatato thorace, eoque collabente nullo negotio aut labore commodiſſimè iterum & cum quadam quaſi jucunditate inde elabatur leniter

niter expulſus, nunc ex adverſo in præternaturali ſtatu cum labore hæc actio vitalis eſt conjuncta, nec perpetuum illud, dum vita durat, mobile, fornix thoracis, tot machinarum congerie conſtans atque animatum, ſine niſu ac moleſtia munus ſuum perficit ac continuat, nunc culpa reſidente in partibus impetum facientibus ipſisque ſpiritibus non æquabili ac naturali influentibus tenore, atque actuantibus debitè muſculos, nunc verò in ipſo aëre ſcatente miaſmatibus noxiis, nunc autem in ipſis organis ſolidis reſpirationi dicatis, viisque haud rectè diſpoſitis, irritatis, obſtructis, pulmonibus ad expanſionem ineptis, veſiculis collapſis, tono deſtitutis, oppletis heterogeneo corpore vel liquore, nervis vicinis conſtrictis ſpaſmodicè, tubulis anguſtatis, preſſis bronchiis, obſtructis, occluſis, diaphragmate male habente, hisque omnibus partibus vel immediatè læſis, vel aliunde ex viſceribus per conſenſum afflictis; hypochondriis, utero, liene, ventriculo conſpirantibus. &c. Spiritus diſſipati, dejecti, deficientes, ligati, nervis obſtructis non ritè influentes; tumultuariè ex adverſo & inæqualiter irruentes, ſpaſmos excitantes.

Aër ad reſpirationem non ſatis aptus ac liber, infectus miaſmatibus, denſus, nimis elaſticus, nimis expandens pulmonum ſubſtantiam veſiculoſam, nimiumque ſua turgeſcentia orgaſticum reddens ſanguinem; ſed & ejusdem quaſi abſentia, excluſo illo ex penitioribus, qui ipſi alias liberrimè patent, pectoris receſſibus ob mucum, ſerum, ſaniem, ſanguinem ſtagnantem &c. Paucis, omnes cauſæ in eo concentrantur, quod circulatio illa abſolutæ neceſſitatis, quæ per Syſtema pulmonum à corde & ad cor diverſosque ejus ventriculos perficitur jam non fiat libertate conſueta, ſed ea magis minusve per gradus innumeros impedita, enataque hinc moleſtia atque anxietate majori minorive, ab exigua ſpirandi difficultate uſque ad ſummam anhelitus anguſtiam ac periculum ſuffocationis, quò omnes illæ cauſæ conſpirant, nec alium niſi hunc efficiunt in pulmonibus ultimatò ac primariò errorem, ſed eò graviorem, quò propiores vitæ ipſi ſtruit inſidias.

Urget verò dyſpnoea vel quieſcentes, vel ſe moventes ſolùm, vel tantum per acclivia aſcendentes, vel modis omnibus inæquali gradu, cujus exempla in gibboſis, ſenibus, pinguiori corporis habitu, phthiſicis, chloroticis cacochymicis variis videmus. Cæterum dyſpnoea, aſthma, tandemque, orthopnoea gradus conſtituunt reſpirationis difficilis. Sub quibus viciſſitudinibus variè patitur pulſus, pro diverſa tranſitus ſanguinei per cor libertate, atque alacritate.

Cæ-

Cæterum *Aſthmata* quà graviorem afflictionem periodica ſunt, etſi quoque in intervallis dyſpnoea ægros non omninò relinquat liberos, chronicum plerumque malum & per paroxyſmos invadens atque affligens, corpora potiſſimum cacochymica, & cachectica, hinc & hydropem præcedit, & comitatur ſumma cum moleſtia; proque graduum in paroxyſmis varietate moleſtus ob dyſpnoeam decubitus, anxietas, reperiti aëris captatio anxia, ac laborioſa thoracis in anheloſis motibus reciprocatio, per horas etiam, vel earum ſaltem partem durans, noctu potiſſimum, ſed tamen etiam interdiu affligit, cum vel ſine tuſſi, ac ſcreatu. Eſt enim ſæpiſſimè quoque malum illud convulſivum ac ſpaſmodicum, conſtricto non ſine anxietate thorace, ejusque dolore gravativo, interdum tenſivo, atque expanſivo, prout flatulentum quoque in aliis caſibus aſthma eſt; juncta & ſubinde cardialgia, eaque ſpaſmodica, ob viciniam & conſenſum harum partium; non raró ad orthopnœam aſſurgente malo, ut erecta cervice non ſine ſibilo ſpirare ægri queant, in triſtibus illis intervallis. Ex utero etiam frequenter oritur aſthma, variæque reſpirationis moleſtiæ ac labores ad ſuffocationem uſque hyſtericas, ac combinationes maximè varias ſpaſmodicas; eodemque jure affectui hypochondriaco adſcribitur tanquam frequens ſymptoma. Imò & continuis, aliisque febribus jungitur, ante eruptionem variolarum ac morbillorum cumprimis moleſtum malum: magis verò periculoſum ſub exanthematum & puſtularum regreſſu vel retro pulſione, ſive ea fiat ab externi aëris allapſu, ſivè ab interna cauſa; unde & à ſcabie retro pulſa, vel intempeſtive unguentis ſulphureis coercita ſuſcitatur; in arthriticis malis ad interiora regreſſis, aliisque affectibus gravibus, ubi μετάστασις fit ad pectus vel humorum vel ſaltem ſpaſmorum. Quibusdam per paroxyſmos ſuſpirantibus anxie, aliis conſtanter ac continuò laborantibus; imò verò hoc non eſt ægrotare ſed animam agere.

Quod in *Catarrho* maximè *ſuffocativo*, ſupremo horum affectuum gradu conſpicuum eſt, extrema quæque præſentiſſimo diſcrimine minante, ac ſubitò cohibente tranſitum ſanguinis per pulmones ac cor, quod malum maximè eſt acutum ac citò interemit eos, quos penitius aggreditur. Neque tamen ſtatim in omnibus caſibus accuſandus catarrhus ſuffocativus ubi ægrorum reſpiratio difficillima fit, e. g. in pleuritide, empyemate, angina, &c. morborum enim plurium triſtis ille ac plenus anxietatis exitus eſt.

Quædam

Quædam aſthmata levantur à ſputo ejecto, quale in aliis non ſuccedit, ſæpe enim libera ſunt bronchia ac canales aſperæ arteriæ, cum ſpaſmi vel flatus efficiant anguſtias, aut alia ſanguinis circulantis impedimenta atque aggeſtiones. Morbis his defunctorum cadavera varia exhibuerunt inquirentibus, pulmones variè læſos, inflammatos, ſero perfuſos, viſcido muco oppletos, maculis variis fœdatos, tumentes, tophaceis concretionibus paſſim infectos, aridiores, adnatos coſtis (quod tamen & in iis repertum qui aſthmatici nunquam fuerunt) in cavo thoracis ſerum ſtagnans poſt hydropem pectoris, vel ſaniem ac pus, aut extravaſatum ſanguinem. Remotæ mali cauſæ plurimæ allegari poſſunt, cibi maximè viſcidi, lenti, flatulenti, ſeu multum aëris factitii de ſe emittentes in inteſtinis ac ventriculo, diſtinguendum tamen inter ea quæ remotè conferunt ad generandos pravos ſuccos, atque ea quæ propius efficiunt anguſtias flatus cumulando, vel ſpaſmos procurando, quò referunt quoque fungos, legumina nimia aſſumpta, aut noxia vegetabilia. Quò & ſpectant noxii fumi minerales, carbonum, ſulphuris, plumbei halitus, mercuriales atque arſenicales &c. muſti fermentantis, cujus citiſſima operatio impreſſioque eſt in corpora vel momento talem aërem turgidum ſubeuntia in cellis largiore muſto abundantibus.

Proficua autem ſunt præter venæſectiones, ſcarificationes, inunctiones pectorales congruas, pro cauſarum diverſitate, incidentia, pectoralia, reſolventia, diſcutientia, bechica penetrantiora, carminativa, nervina, expectorantia. Volatilia caute danda, nec in calida cauſa. Sperma Ceti, ammoniacum gummi præſtant balſamis illis ſulphuris calidioribus; ſudorifera ſubinde mitia, ac diuretica conveniunt; purgantia cautè danda, & ferè mitiora, quod & monendum de Emeticis, non omni in caſu approbandis, magisque cum in ventriculi cruditate malum fundatur, quam pulmonibus affectis. Si verò ullibi varia eſt medendi ratio, quà aſthmata ac dyſpnoeas id obtinebit, cum adeò inter ſe diſcrepent malorum iſtorum ſpecies, ut quodvis quaſi individuum alia velit ratione curari, ſi circumſpecte Medicus atque ex veris artis ſuæ præceptis velit agere.

Deliquium, *Lipothymia*, *Syncope*, *Aſphyxia* diverſos ejusdem affectus gradus, ſpeciesque conſtituunt, in quo ſubitò proſternuntur vires, collapſo ægro quaſi mortuo ac penitus flacceſcente. Idque vel planè ex improviſo ac momentaneè, vel præcedente in aliis vitio viſus, cui varii offeruntur colores,

res, virides, flavi, aliique, quin & tenebræ oculis obverſantur, ac caligo ſubitanea, tinnientibus auribus, languente corpore ac ſingulis ſubitò membris, genubus non amplius facientibus firmiter ut prius officium, fluctuatio in capite, vertigo ſubinde, imò & aliàs quaſi imminens ſomnus, reſpiratio cum ſuſpiriis imminuta ingruit, palleſcit cadaveroſa facies, pulſus fit debilis, inordinatus, evaneſcit ſub digitis, titubat, &c. mador quoque cutim frigidus quandoque obducit. Magis quidem evenire ſolet erecto corpori, neque tamen decumbentes immunes ſunt cenſendi à Lipothymia.

Si verò talia ſenſibilia indicia non antecedunt, tamen in momentaneè correptis omnia cumulantur ſubitò, ſenſus & motus deficit mox, vox deſinit, vacillat corpus, ac flacceſcens corruit, mortui in modum ſe jacendo exhibens, membris ſcilicet non rigidis, aut convulſis, aut convulſive ac ſpaſmodicè motis atque agitatis, ſed flacceſcentibus, extremis frigentibus, tum in artubus, tum in naſo, auribus, labiis, cum madore frontis ac pectoris ſyncoptico, tremulus eſt pulſus, imò plane ceſſat ad ſenſum, ſufflaminata reſpiratione. Cauſæ propinquæ occaſionales ſunt innumeræ, (talia enim deliquia ſuperveniunt virium variis exhauſtionibus, per ſudores immoderatos, hæmorrhagias largiſſimas) balnea juſto calidiora, diarrhoeæ vehementes, ingentes ac diuturni dolores, graves animi intimæque commotiones, maximè in terrore, moerore, atque ira cum triſtitia, nauſea, hyſtericæ diſpoſitiones, vermium præſentia ac roſiones, idioſyncraſiæ variæ ac antipathiæ, atque impreſſiones, viſu horrenda varia ac nauſeabunda, venæſectio in multis vel dum fluit ſanguis, vel dum jam facta eſt vulnuſculi obligatio, morbi plurimi, puſtularum atque exanthematum ad interiora regreſſus ac evaneſcentia, ſcabiei infauſta ſiccatio. Et quis recenſeat omnia; cum & iis eveniat, in quibus occaſio tam ſpecialis allegari non poteſt, maximè hypochondriacis, meticuloſis, imò robuſtis quandoque, cauſa haud comparente; nunc breviori, nunc longiori paroxyſmo, ſi maximè ad gradum ſupremum aſphyxias devenerit malum, unde accidit paſſim, ut diu ita jacentes pro mortuis fuerint habiti atque ad ſepulturam vel ſepoſiti, vel promoti. Cum ad ſe, ſive ſenſuum motuſque uſum redeunt, actorum circa ſe & in ſe haud recordantur, quaſi è profundo expergefacti ſomno, aliquandiu laſſi, quidam verò mox alacres ac plenè reſtituti ac ſi nunquam ægrotaſſent. Ætatis vero cujuscunque ac ſexus homines corripiuntur deliquiis frequenter, uno tamen

præ

præ alio eò facilius inclinante; dantur enim qui levi occaſione imò imaginatione inani promptiſſimi ſunt ad deliquia patienda. Sunt & qui gradu mali eminentiori moriantur ad ſe non redeuntes, ſpiritibus quippe omninò diſſipatis ſive ſufflaminato, absque recurſu, cordis ac ſanguinis motu, unde apoplectico tactos eſſe inſultu tales ſine ratione ſuffi ienti judicatur. In tam ſubitaneis autem mortibus polypi non rarò vel in thalamis cordis, vel in vicinia vaſorumque majoribus ramis, vel utrinque protenſi ſunt reperti.

Cauſa eſt quærenda in circulatione ſanguinis ſubitò ſublata, vel in mitiori caſu graviſſimè impedita circa cor, fibris ejus quaſi quieſcentibus. Differt enim ab Apoplexia hic ſtatus, nec obſtructum eſt principium nervorum, aut interceptus ſpirituum ex eo influxus in reliquum corpus; ſed actio ſaltem cordis, regularis illa ac conſtantiſſima reciprocatio vitalis antliæ ſuſpenditur, vel plenè, vel remiſſius ſaltem ac minus plenè; hinc dicitur ſolutio vinculorum vitalium ſyncope, cum vigor omnis ceſſet, ac quidem tam ſubitò ceſſet, ſive cauſa motus cordis æquabiles impediens hæreat circa cor ipſum, ſive agat per conſenſum affixa magis ventriculi orificio, utero, hypochondriis, vel ubicunque lateat, quod in ipſis quandoque ſpiritibus quæras, quanquam in ſuis canalibus fluentibus, quod animi paſſiones teſtantur, non rarò infelices mali authores, confuſi enim, diſſipati, proſtrati ſubitò ſpiritus cor immobile relinquunt, imò & tendere poſſunt ſpaſmodicè, quod & ipſi non rarò forſan efficiant flatus tendentes fibras ultra modum; quanquam & ſubitò occludi meatus circa cor à polypo queant, à grumo ſanguinis, aut concreſcente pituita, &c. imò ipſa ſanguinis maſſa gelatineſcens, lympha parciore diluta, ac coiens facilè in conſiſtentiam cui promovendæ cordis fibræ minus pares ſint; quod & alii in viſcido laticis vitalis ſtatu ab acido derivaverint.

Inter remedia omnis generis excitantia commendantur & applicantur, extremorum frictiones, variorum liquorum aſperſiones, ſpirituoſorum inunctiones, imò & factæ in os inſtillationes, aſperſa frigida, acetum, oleoſa volatilia, balſamaque naribus admota, caſtoreum, aceta, fœtida, combuſta, plumæ, coria, acclamationes, corporis concuſſiones, in plantis pedum inſtitutæ titillationes ac frictiones, internè quoque cum iterum aliquid deglutiunt, varia, ac dein varia cauſæ opponenda, nervina, confortantia, roborantia, cordialia, præſervativa, in intervallis enim potius agendum eſt contra ſubdolum malum, quàm in ipſo acceſſu, quosdam enim & periodicè, utut incertis periodis invadit.

Palpitatio cordis, frequens malum, non eadem tamen origine ortum, variique gradus ac gravitatis eſſe ſolet, neque eadem omnibus ἀκριβείᾳ deſcribitur, eſt enim motus cordis depravatus, ſed non uniformi unicove modo, hinc deſcriptiones obſervare licet tam differentes, dum alii tremorem vocant, alii pulſationem, & inconcinnam inter ipſam ſyſtolen & intermediam quietem reciprocationem, ita quidem, ut partim pulſet cor ordinario modo, partim admiſceatur depravatio quædam illius motus, imò & interpolatio, nunc citius vibrante pulſu, nunc tardius. Confundendus verò cum intercurrente pulſu non eſt hic motus palpitatorius, multo minus cum intermittente, qui alius indolis eſt. Et ſi clariorem velis ideam palpitationis mente concipere, eam modò palpitationem attentius conſidera, manibusque admotis palpa, ac perſentiſce, imò ſcrutare penitius, quæ continget ſtatim, ſi celerius per acclivia ſcalasque aſcendere nitaris, pulſabit cor ad tactum manifeſtè ac palpitabit, fortiusque percutiet manum, uti in palpitatione ab internis enata cauſis, nec poteſt aliter fieri quam ut dilatato magis ab irritato latice vitali ſeu violentius irruente illo, corde, ejus conſtrictio majori niſu minusque æquabiliter ſuccedat, in ſimplici tamen palpitatione intermiſſio pulſus non contingit, quæ potius in graviori malo ac complicato cum polypis, induratione ac oſſificatione vaſorum, ac eorum aneuryſmate &c. ſeſe ſimul offert tangendam cum palpitatione; Hinc ad eam ſæpe ferociam videmus progredi malum, ut vel è longinquo audiri queat, repellatque fortiter manum pectori admotam, ut non dicam de caſibus ab auth. allegatis, coſtarum vi iſta diuturna effractarum &c.

Et licet ille cordis pulſus non ea ratione feriat digitum admotum arteriæ uti pulſus febrilis, nec præciſè frequentia ſit notabilis, tamen fortior eſt, majori conatu cordis parietes ſtringuntur, obſtaculo ſe ingerente, adeò ut & colli arteriæ pulſationes ſuas eò uſque à corde continuatas occultare nequeant. Unde non auſim dicere in palpitatione cordis nunc ipſum quaſſari cor ejusque parietes depravatè ſtringi, nunc verò auriculas cordis eas quaſſationes vel pati vel efficere, harum enim vix ea videtur eſſe vis, quæ tantas valeat efficere pulſationes; neque enim adeſt tum alius motus, ſalvo cordis motu, inter illum intercurrens, quod videtur aliquibus, ſed ipſe cordis motus depravatur, nec ſyſtole, nec diaſtole robore æquabili, tenſione conſueta, ac rhitmo conveniente ſuccedunt propter ſtimulum vel obſtaculum qualecunque æquabilitatem conſuetam impediente,

pediente, & conatus majores ſpiritibus irritatis ac violentius appellentibus in muſculos cordis excitante ac provocante. Hinc tremuli enaſcuntur motus, fibris haud æqualiter tenſis conſtrictisque, & inæqualiter à ſanguine obſtante vel alio objecto gravatis, maximè cum pulſus eſt intermittens ſimul, quod palpitationi per ſe proprium non eſt, ſed potius ut ſupra dictum graviora circa cor polypi, aut aneuryſmatis aortæ vitia ſupponit, ubi inæqualis, intermittensque pulſus oritur varietate mira, nec ſatis diſcernenda ſemper à tangente digito. Ob remoram enim in corde vel circa cor antlia hæc vitalis non poteſt non tremere, & conſtringi violentius, fibris irritatis, etſi ſæpe ex ſolo ſanguine orgaſtico, vel turgente ac cor quaſi obruente, ac ſpiſſeſcente pauliſper malum tale oriatur. Scilicet cor naturaliter æquabili motione admittit ſanguinem, exprimitque, cum & ille ipſi affundatur æquabili doſi, conſiſtentia, ac robore, quæ ſi inæqualia fiant, ſi irritati ſpiritus fortius inflent fibras, ſi illæ à ſanguine aggeſto, imò & flatibus fortius tendantur, non poſſunt non oriri palpitationes hoc eſt contractiones cordis minus æquales, violentiores, ſanguine magis feriente latera arteriarum; magna tamen graduum varietate. Hinc & plurimæ recenſentur cauſæ occaſionales, motus corporis nimii, nimia pectoris commotio per cantus, vociferationes, ac fortiorem loquelam, vini, ac ſpiritus vini abuſus, ab exercitiis violentis, balneis nimis calidis, cibis flatulentis, vaporibus noxiis, animi affectibus, metu maximè oritur; hypochondriaci, hyſtericæ, chloroticæ, ſubſunt huic malo præ aliis, quique ventriculo atonia laborante ac cruditatibus ſcatente gaudent. Quosdam per paroxyſmos affligit, quosdam continuò magis, pro fixitate cauſæ; diuturnum ſæpe malum atque ad ipſum durans ſenium, nec enim ſemper periculoſum eſt, maximè in iis quorum facile bulliens ſanguis cor ſæpè leviter palpitare facit. Si continuus, gravisque ac multa cum inæqualitate incumbat affectus, graviora ac fixa circa ea mala oſtendit. Multi ſine virium deperditione ſubſunt huic malo, maximè flatulenti, ſeu quibus palpitatio à flatibus gignitur, & tum ructus, cardialgia quoque & ſimilia ſigna flatuum conſueta percipiantur, rarius tamen ex hypochondrio ad cor adſcendere aura dicitur ab ægris ante palpitationem, quod tamen libri practici allegant; In gradu vehementiori anxietates junguntur, & reſpirationis difficultates. Sunt & caſus in quibus lipothymia ſupervenit vehementi palpitationi, vermes quoque plurimum quandoque contribuunt. Chloroſis ſolennis mali genitrix ac perpetua; nephriticum quoque malum,

hæmorrhagiæ, ſed & ſuppreſſæ evacuationes conſuetæ inter cauſas referendæ ſunt.

In cadaverum ſectionibus reperta ſunt varia, vermes, calculi, excreſcentiæ variæ, variæ conſiſtentiæ, duriores tamen omnes, imò oſſeæ, & quaſi cartilagineæ, vaſorum indurationes, polypi, aneuryſmata, quò Caroli Patini Sectio pertinet atque elegans Knipsmacopii conſilium. &c. Venæſectio ſæpe ſuccurrit, ubi cauſa radicatur in plethora, aut orgaſmo ſanguinis; cæterum externa varia ac epithemata, & interna cordialia, ac cuique oppoſita cauſæ remedia conducunt, nervina, carminativa, diſcutientia, temperantia, nitroſa, abſorbentia, reſolventia, incidentia, diaphoretica, diuretica, ipſa quoque laxantia, emmenagoga, anticachectica, antiſcorbutica, martialia, theriacalia; etſi in applicatione tempeſtiva ac ſpeciali non exigua requiratur Medici ea adminiſtrantis prudentia in tanta cauſarum ac circumſtantiarum varietate.

Pleuritis febrim continuam, eamque ſubinde ſatis malignam habet conjunctam, ſi vera ſit & exquiſita nunquam absque febri deprehendenda; quæ & plerumque initio ſe horrore ac frigore manifeſtat, quod uti in continuis fieri amat haud æquè vel intenſum vel diuturnum eſt, commutandum mox cum præternaturali ac ſatis intenſo calore, qui deinceps haud amplius remittit uſque ad ipſum morbi decrementum, febre ad finem usque continua decurrente. Adeſt plerumque ſimul ac ſub eadem morbi initia punctorius lateris dolor, nunc hujus nunc illius, nunc inferiori loco ſub ſpuriis magis coſtis, nunc ſuperiori atque altiore, parte magis antica nunc, nunc verò dorſum verſus protenſo dolore acuto, ac moleſto ad quasvis reſpirationum reciprocationes, atque adhuc magis ad tuſſis frequentes commotiones, quæ ſimul graviter urget, quamque ob hos dolores conantur impedire ac cohibere, malè tamen, cum præſtet pati puncturas graviores, quam impedire unà cum tuſſi repreſſa expectorationem, cum tota ſalus pleuriticorum ac ſpes in promotione ſputi atque expectorationis conſiſtat; neque verò ſaltem dolorem infert reſpiratio, ſed & difficultatem habet conjunctam ob circulationis per pulmones ſub iſta ſanguinis aggeſtione obſtacula; tuſſis initio ſiccior eſt, dein coctâ materia, melius ſuccedit, in principiis cruentum eſt ſputum magis vel minus, ſæpè enim ſtriæ ſaltem ſputo cruentæ admixtæ ſunt, rarius tamen vera pleuritis fuerit ſine cruento ſputo, quod promovendum, quanquam facilius dehinc mutato colore ſuccedat, ſuppuratione feliciter ſuccedente aut coctione;

ex

ex ſputo enim ejusque ſucceſſu judicamus morbum, quod ſi citius eſſe crudum deſinat, coctumque exſpuatur, ac in morbo hoc acutiore vel quarto die vel brevi poſt compareat purulentum ſpem facit morbi faventi naturæ modo decurrentis. Pulſus celer ac frequens eſt, nonnunquam & ob ſanguinis turbas ac admixtam purulentiam intermittere viſus. Dolor plerumque manet eodem in loco fixus in vera pleuritide (in ſpuria enim facilius mutat locum) uno crebrius latere quam utroque affecto; non eadem ſemper mali gravitas, ac malignitas tum ratione febris tum ratione abſceſſus eſt, hinc & ſymptomata non eodem obtingunt gradu, ſitis, vigiliæ, anxietates, deliria ſubinde, alvi & adſtrictio nimia, & nimia ſolutio variè accedunt. Hyeme, autumno, ac verè non infrequens eſt malum, uni tamen regioni præ alia magis familiare, in multis frequenter epidemium, ut mirer ſcribere practicos paſſim, pleuritidem rarius epidemiam eſſe; maximè frigus ac tranſpiratio ſubitò cohibita ad malum hoc conferunt; conferunt quoque in cudendo illo errores diætæ, crapula, frigidi ac largi hauſtus, ingeſti maximè corpore fervente, catarrhi, obſtructi menſes, ac hæmorrhoides, cohibiti ſudores ac retropulſi.

Aggeſtus ſcilicet ad lateris dolentis pleuram, ejusque & quà pulmones & quà exteriora viciniam, ſanguis deponit ibi ejectas ex turbata ſua mixtione acres ac impuras quaſi portiones, quæ ſtimulum conſtituunt, ac tendendo fibras dolorem illum ſub inflammatione punctorium atque acutum inferunt, contingente huc impetuoſiore ob ſpinam hanc infixam confluxu, atque abſceſſu tandem abeunte in ſuppurationem congeſta materia, ſucceſſiva abſterſione, reſorptioneque in vaſcula ac dehinc ejectione in bronchiorum ſurculos ejicienda per aſperam arteriam, quod antequam fiat ſanguinolenta primum atque cruda ſuccedunt ſputa, majori quoque dolore comitata. Si verò iſta in ſaniem converſio non ſuccedat, neque promoveatur promptè ſuppuratio, atque ejectio, continua quaſi corrupti illius humidi ſtagnantis per expectorationem, illud ſanè vel evadit nimis viſcidum ac tenax anguſtiis inhærens, easque obturans, reſpirandi proin difficultatem augens, unà cum circulationis maſſæ ſanguineæ per pulmones impedimento hinc reddito majori, ut extrema ſæpe ipſa ſuffocatio immineat imò ſequatur, in aliis caſibus non ſuccedente per tracheam ejectione optata acrior ac corroſiva quaſi ſanies aggeribus ruptis cavo pectoris ſe alveo pleno inſinuat, eaque opplens empyema conſtituit, malum periculoſum.

Allegant Authores meritò magnam circa hos affinesque morbos varietatem, cum frequentiſſimi obſerventur lateris dolores ſine pleuritide vera, quæ & ipſa inſigniter in circumſtantiis ſuis ac Symptomatibus variare ſolet; quin & poſſunt in iisdem præcordiorum regionibus fieri ulcera non pleuritica; ac denique non una obſervatur ſpecies ſpuriæ dictæ pleuritidis, qualis aliquando vocatur remiſſior quædam pleuritis, cum minori ac tali inflammatione conjuncta, quæ diſcuti adhuc queat ſine ſequente abſceſſu, ac proin nec cruentum ejiciat ſputum, febre quoque exiſtente mitiore, ac minus afflicta reſpiratione. Sed & tales lateris dolores punctorii, ac ſpuriæ pleuritides oriuntur à congeſtionibus ſanguinis ſine formata inflammatione, re ſaltem manente in moleſtis fibrarum nervearum tenſionibus, indeque natis puncturis; Imò & flatulentam tales puncturæ originem non rarò habent; cum & huc ſæpe ob loci viciniam referantur, quæ ad cardialgiam aut hypochondrii dolorem ſint referenda, vel ibi ſaltem habeant radicem, conſenſu nervorum latius dolorem, ſæpe ad ſcapulas uſque extendente ac transferente. Quo ipſo patet aliam planè rationem eſſe veræ ac ſpuriæ pleuritidis, non quidem, quod in una pleura in altera intercoſtales muſculi afficiantur, ſed quod in ſpuria inflammatio atque abſceſſus cum ſuppuratione haud contingat, nec circulatio ſanguinis tam gravia patiatur impedimenta. Flatus verò ſi cauſæ obeant vices, ſuo ſe elatere diſtendente manifeſtant; Varios terminandi modos, temporaque diverſa habet pleuritis, ſeptimo ſæpe, nonove die, alias verò & duodecimo, imò decimo quinto non plenè terminata, prout ſcil. gravius, leviusve fuerit affecta pars abſceſſum patiens, ipſa febris decurrerit uniformius, vel cum ſuſpectis ſymptomatibus; ſolvitur per tuſſim indeque promotam expectorationem, licet nec deſint exempla excreti per urinam puris, ſed rariora, uti & diarrhoeæ criticæ ſunt obſervatæ, licet non deſint exempla quoque diarrhoearum ſymptomaticarum. In cadaverum ſectionibus obſervata dicuntur exterius livor ſingularis affecti lateris, interius verò affecta ſuppurataque nunc pleura ſola, nunc vicinus quoque ſimul pulmonis lobus, pure nunc largiore nunc parciore ibi ſtagnante.

Venæſectio mox in principio inſtituenda eſt, aut primo ſaltem triduo, eductus ſanguis ordinario in pleuritidè vera obducitur cruſta albicante, craſſa, viſcida, ſubinde & virideſcente ac flaveſcente, magis vel minus tenaci pro ægri conſtitutione ac malitia morbi. Cæterum conveniunt

bezoar-

bezoardica, diaphoretica blanda, pectoralia, exſcreationem promoventia, incidentia, aperientia, bechica, ſpec. pro dec. pectorali, pulveres bezoardico-pectorales, ſperma Ceti, eclegmata varia &c. Unguenta pectoralia exterius multum proſunt. Anodyna quibusdam doſi non magna commendata nunquam tuta vel proficua deprehendimus, præſtat ferre dolorem, ac procurare expectorationem, quam intentum eſſe ſedando intempeſtivè dolori. Nec acidula ſalina ab aliis commendata ſuademus, præſtant eclegmata pectoralia cum decoctis, mille nobis exemplis commendatiſſima. In ſpuria pro cauſarum varietate addenda nervina, carminativa, diſcutientia, abſorbentia, paregorica, interna & externa.

Peripneumonia prout communiter ab Authoribus deſcribitur non tam frequens eſt ac pleuritis, fatenturque medici ſcriptores, inter ſe ſæpe confundi, ac credent forſan aliqui, nimis ſolicitè diſtingui affines planè affectus. Allegant tamen varias differentias; Calorem in peripneumonia poſt horripilationem eſſe inæqualem, exterius remiſſiorem, interius exurentem; Reſpirationem vix aliam ac in pleuritide poſſunt deſcribere, niſi quod ferè difficiliorem dicant, ac potiſſimum addant, dolorem in peripneumonia vel nullum eſſe, vel ſi quidem is adfuerit in principio, eſſe tamen leviorem, magis gravativum, iterumque diſparentem, periculo tamen potius graviore; adeſſe ſimul vultus ruborem, internæ inflammationis ſignum, linguam eſſe aſperam, inflatum collum, ſitim urgere ac vigilias ut in pleuritide, ſed ſaltim ſubſtantiam pulmonum inflammari, non pleuram, hinc dolorem abeſſe acutum; hinc & id obſervatum ajunt in cadaveribus, ſolo pulmone abſceſſum fuiſſe concluſum; tranſire verò etiam in Empyema ſubinde grave hoc malum; paucis pleuritis ferè eſt ad ἀκμὴν ſuam ſalutarem ac dolorificam haud perducta plenè, ſed ſubdola, namque vera pleuritis, quæque per dolorificas ſuas puncturas atque expectorationes moleſtas tranſit, ſi ritè tractetur, finem plerumque nanciſcitur ſalutarem; unde nec plura de peripneumonia eadem remedia requirente addimus.

Empyema potiſſimum judicatum malè pleuritidem excipit, pure non per exſcreationem, uti par erat, ejecto, ſed ad cavitatem thoracis effuſo; quamvis & generaliter accipiatur pro omni collectione puris aut ſaniei in cavo pectoris, ſive illa à vulnere, ſive à pleuritide, aut vomica, aut peripneumonia, aliisque abſceſſuum generibus oriatur.

Malum eò gravius atque intolerabilius eſt, quod pus effuſum eum

occupet locum, in quem inflati reſpirando pulmones expandi ac ſe recipere debent, unde loco illo ſic aliter occupato, eorum expanſio impeditur, eoque ipſo gravem circulationi obicem ponendo, reſpiratio graviſſimè læditur, unde ſane minatur ex eo capite ſuffocationem, non verò quod pulmones illud pus tanquam ſpongia imbibant. Etſi nolimus negare, poſſe ſimul & in cavum thoracis, & in bronchia ejici ac transferri pus quandoque; plerumque tamen ſicca tum eſt tuſſis, pure extrorſum magis quam ad bronchia delato, ſi enim ſuccedat expectoratio, rarò empyema orietur; febrilia ſymptomata omninò junguntur, ac continuantur in iſto ſtatu, dolor in latere obtuſus, magis quandoque gravativus, latere & nonnihil intumeſcente pure extrorſum urgente pectorales muſculos & integumenta lateris ſcil. affecti; cui adhuc facilius incumbunt, quanquam rarò ferant decubitum, erecti anhelantes.

Prout ſcilicet magis vel minus oppletur cavitas pectoris, pulmoni vel aliquo vel nullo relicto ibi pro expanſione ſua ſpatio, quo ſanè in caſu niſi paracentheſis brevi fiat, de ægro actum eſt; nec una eductione extrahitur pus omne, ſed iteratis vicibus. Habentque dein Medicus atque Chirurgus quod agant, cum rarò ſtatim iterum pure educto vulnus coaleſcat, ſed diu maneat plerumque apertum, ac fiſtuloſum quaſi ulcus repræſentet, etſi & quandoque benè curentur; Cæterum etſi in ſola puris eductione ſit ſalus, juvant tamen ſuamque conferunt opellam pectoralia, antipleuritica, abſterſoria, vulneraria, reſolventia, temperantia, mucilaginoſa. De loco apertionis conſulendi chirurgi, eligant locum magis inferiorem ad puris faciliorem egreſſum, circa 3. & 4. vel 4. & 5. coſtam ab infra ſurſ. numerando; quidam in anterioribus aperiunt, quidam magis verſus dorſum.

Hæmoptyſis, frequens malum ac grave, non omne notat ſputum cruentum, cum tale quoque ex ſanguine è gingivis expreſſo, vel alveolis dentium, aliiſque oris partibus tingi queat, ſed ſputum cruentum cum tuſſi rejectum, cruore cum tuſſi ex trachea ſurſum lato, ac rejecto. Sæpe enim fruſtra terrorem concipiunt hypochondriaci, cum ſputo ſuo vident admixtum aliquid cruoris, cumprimis ſi eo tempore quoque tuſſiant, credentes ſe vera hæmoptyſi laborare, cum tamen id quicquid eſt cruenti ex naribus ad fauces tum deſcendat, probè igitur attendendum eſt ad modum tuſſiendi atque ejiciendi ſanguinem, ut certus fias.

Unde & à *vomitu cruento* penitus differt hoc malum, alia enim eſt

eſt excernendi ratio in vomitu, alia in tuſſi, ubi alia conatuum ratio eſt facilè diſtinguenda; quemadmodum & cruentum illud quod ſugendo, ſcreando, exſpuendo ſaltem ejicitur facile agnoſci poteſt, quod ex inferioribus per tracheam cum tuſſi non aſcendat, quando autem dicunt practici, excerni ſanguinem ſpumoſum, floridum, recentem, id de eo intelligendum, quod à potiori fit, dantur enim & caſus, in quibus ſputum ſaltim habet admixtum cruorem, vel etiam ejicitur nigricans cruor ac grumeſcens, cum tuſſi tamen & ex trachea, quia ibi moram traxit; ſæpiſſimè tamen ſpumeus & floridiſſimus ejicitur; Eadem ratione intelligendum eſt quod dicunt, nullum adeſſe dolorem, dantur enim & caſus, in quibus punctorius infeſtet dolor, etſi ſine pleuritide, febris quoque regulariter non jungitur, ſæpius tamen quoque accedit diſpoſitio febrilis; Juvenes potiſſimum affligit hoc malum, etſi nulla ætas excipiatur; fœminæ obſtructis menſibus non infrequenter, minori etiam quam viri tum periculo hoc corripiuntur.

Reſpiratio nunc magis nunc minus redditur difficilis; ſanguis quandoque ſatis parcè prodit non ſine conatu tuſſiendi majore, aliquando leviſſimum ſequitur niſum tuſſis, aliquando autem, cum impetuoſius ex vaſculis in bronchia effunditur pleno regurgitans alveo, ſua quaſi ſponte erumpit vix tuſſis indigens niſi leviuſculo adjumento, ac tum maximè floridus, ac ſpumoſus eſſe ſolet; quandoque ſtatim rediturus in motum ſi decumbat æger, ceſſans facilius erecto corpore.

Varii errores diætæ anſam malo præbent, generoſi potus, eorumque abuſus, calida medicamenta ac aromatica, animi vehementes motus, corporis maximè agitationes ac torſiones, & conatus violenti; clamores, caſus, ictus, contuſiones; vomitorii quoque vehementia inter operandum rumpi vaſcula queunt; oppreſſæ hæmorrhoides anſam quoque præbent; & nonnunquam intempeſtivè data aloëtica; Cum ſiniſtro hypochondrio nexum habet hoc malum, hinc & ibi quoque dolores aliquando ſimul ſentiuntur. Facilimè redit malum, patefacta ſemel ipſi infauſta hac via; aëris quoque diſpoſitione multum contribuente. Sæpiſſimè tamen à principio interno oritur hæc effuſio ſanguinis ad bronchia, cum ſcilicet ſanguis orgaſticus nimisque rarefactus turgida vaſcula nimium diſtendens ea perrumpit, ubi ſane non præciſè aperiuntur vaſorum oſcula, quæ in bronchia non hiant, nec poteſt per rarefactas membranas vaſcula conſtituentes tranſſudare ſanguis, ſed vaſcula vel rumpuntur ab aggeſto, ac

turgente ſanguine, vel ab acribus humoribus eroduntur, aut ad minimum teneriora ac infirmiora redduntur, ut facilius rumpantur ab orgasmo ſanguinis, qui in canaliculos bronchiorum extillans eorum irritat vividè membranam ſuccingentem indeque excitat tuſſim non quieſcentem, donec iſte cum aëre ſanguis fuerit exploſus, elatusque ad oris confinia, ſub quo impetu nova procuratur plerumque ſanguinis copioſioris eadem via egreſſio, collectio, propulſioque tuſſi continuata; ejicitur verò vel omne quod excretum eſt, vel magno ægri malo aliquid relinquitur, hæretque in veſiculis, facilè dehinc putreſcens, ac in conſortium triſte pulmones trahendo phthiſin efficiens. Unde aliquando quidem perfectè tollitur morbus, aliquando frequenter rediens ad plures durat annos, vel ut dictum in ulcus pulmonum deſinit, quod vix licet declinare tandem in recurrente ſæpius malo; unde diæta exactiſſima, regimemque ſolicitum, quà ſex res nonnaturales, & cura Medici ſingularis ac ſpecialiſſima prudentiſſimaque hic requiritur.

Neque enim ſufficit crudè & abſolutè adſtringere, combinanda ſunt prudenter remedia, orgaſmum ſedantia, ſanguinem demulcentia, diluentia, temperantia, traumatica, tutò adſtringentia, vulneraria, mitius abſtergentia, pectoralia, & expectorantia leniſſima, ne reliquiæ ſanguinis extravaſati infauſto omine relinquantur hæreantque in pulmonum veſiculis ac penetralibus. Opiata cautiſſimè danda, ac magis paregorica. Tincturæ adſtringentes ſpirituoſæ non adeò tutæ, nec antiphthiſica Garmanni adeò commendabilis; Balſamum Dippelianum commendant alii, alii reformidant. Venæſectio in pede planè eſt neceſſaria mox ſine mora adminiſtranda imò & iteranda, etiam præſervativè ſuppetias latura. Quies, ſilentium, cibi evpepti, parci, abſtinentia totalis à vino, omnique liquore calido, cibisque ſimilibus, atque à violentis animi affectibus ſummè requiruntur.

Phthiſis hæmoptyſi eò rectius ſubjungitur in tractatione noſtra affectuum pectoris, cum toties ab illo ortum habeat funeſtum, ab aliis tamen quoque cauſis frequenter oriunda. In principio ſæpe haud ſtatim dignoſcenda, niſi à Medico perito, cum lenta illa febris primò occulto ſerpat modo, quæ poſtmodum ſatis fit manifeſta, cum antea pro tertianæ ſpecie quibusdam haberi queat, aut anomala alia febri, cum veſperi potiſſimum poſt leves exæſtuet rigores, vel ſaltem poſt meridiem. Ratione abſumtionis carnium tabis quoque ſpecies eſt, quæ non hanc ſemper agnoſcit

cauſam,

cauſam, ulcus ſcilicet pulmonum, ſed & ſine ulcere per modum febris lentæ tabificæ poteſt exardeſcere. Hectica autem conſumptio febrim cum ulcere ſupponit conjunctam, & ab illo pendentem, ita ut nunc vitium pectoris ulcusque ſe tuſſi ſputoque purulento prius exerat, nunc febris ante talia manifeſta indicia diutius corpus in occulto depaſcatur. Frequentia pulſus, calor ſingularis, non ardens viſus, ſatis tamen in receſſu fervens, à paſtu maximè, in facie ſe prodens fallaci ac ſuſpecto rubore, cum illa alias ſatis palleat, liveatque, volasque potiſſimum manuum adurens, & ad tactum quoque ſiſtens ferventiores. Sudores noctu, poſt medium ſcilicet ejus ſe diffundentes inſigniter ſunt moleſti corpuſculoque exhauſto jam graves, tuſſis urget & fatigat ſæpe ultra modum, veſperi maximè ac noctu, nunquam tamen eos derelinquens penitus, in principio ſicca, remediis non cedens, novo ſemper ſtimulo excitata; fit dein humidior, ejiciturque pus ſat ſæpe copioſum, cum ramentis aliquando, & ſubinde ſanguineis ſtriis, ac quandoque tophacea quadam materia; neque verò confundendum eſt cum ſputo quovis viſcido, ac phlegmate pituitoſo pus proprie ita dictum & ulceri proprium, quod in aqua fundum petere ſolet, colore quoque magis flaveſcens quandoque obſcurius, viridiuſculum quoque & quaſi cinerei coloris, ſordidumque; fœtidum in graviori malo ac putredine increſcente, uti & halitus foetorem de ſe ſpargit, putridis miaſmatibus inficientibus aërem expiratione expulſum; nec gratum ſpargit odorem ſudor quoque phthiſicorum. Dyſpnoea non poteſt non jungi affectis tam graviter pulmonibus, nec jam plenè expanſis inſpirando, hinc à quovis motu & reſpiratio & pulſus fit citatior. Ordinariò autem ſanguis non admiſcetur puri, ſed magis ejicitur in principio dum cruentum ſputum viam quaſi ad gravius malum ſternit, & in malo graviore vaſculis jam teneris & ruptu facilibus.

Dolorem non patiuntur inſignem, licet & ſint quidam, qui in dorſo ac ſub ſpuriis coſtis, puncturas patiuntur, maximè obnoxii hæmorrhoidibus; ipſaque tuſſis ferocia non ſine dolore afficit præcordia ac fatigat, laceratque quaſi ac divellere quandoque videtur, omnino raucedo quibusdam ſupervenit, eroſione acris materiæ viis iſtis aëris inducente fisſuras parvulas & ſcabritiem. Carnes penitus abſumuntur, etſi appetitus ſatis maneat integer, nullo amplius chylo bono vel facto, vel ſanguini & nutritioni proficuo atque apto; ſudoribus colliquativis graviter illam deperditionem carnium augentibus, reliquum γλυκερὸν abſumentibus, quò

& ſub finem accedunt vires prorſus extinguentes alvi liquidioris fluxus ac diarrhoeæ; tumentibus quoque ſub finem pedibus ac viſcido ſero ac vappeſcente turgidis. Vires ſenſim abſumuntur, & evaneſcunt inſenſibili graduum incremento vel potius decremento, ipſe tandem decubitus fit moleſtiſſimus, dorſi infima atterens exulceransque, animus tener, facilè irritabilis, tædio tot moleſtiarum fractus, hincque plerumque in iram pronus. Urina non eadem eſt, modò tinctior, modo pallidior, cum ſedimento vel laterum æmulante farinam vel alius quoque coloris, vel purulentam offerente nec ſatis connexam ſuſpenſionem.

Quibusdam locis endemius quaſi eſt hic affectus, vel ſi mavis ac contradictionem id ſecum non ferat, perpetuò quaſi epidemius; uti de vaſtiſſima Londinenſium urbe omnes agnoſcunt, minari eam habitantibus in illa phthiſin frequentiſſimè, quod quidem adſcribitur fumis carbonum foſſilium noxiis, qui etſi forſan ſoli cauſæ locum non teneant, ea tamen copia miaſmatum athmoſphæram urbis ampliſſimæ inficiunt, ut & ingrato ſe ſatis manifeſtent odore, & ex altiore loco (Monumento v. g. quod vocant) urbem intuentibus aſpectum ejus, ſpiſſa, quam formant, nube illi incumbentes, eripiunt. Juniores frequentius corripiuntur phthiſi, quam ætate provectiores, etſi quotidiana doceat praxis, ætatis cujuscunque homines ulcere pulmonum poſſe affici ac ſolere; maximè quorum calidius temperamentum ac fervidior eſt ſanguis, tenerioresque pulmones, anguſta præcordia, quibus & hæreditatis quadam labe à majoribus traditum quaſi eſt malum, ut excutere id ipſis haud ſit integrum, imò vix quandoque præcavere; quo & hypochondriaci, ſcorbutici, chloroticæ aliisque chronicis morbis obnoxii ſpectant; præter hæmoptyſin enim præcedere eam ſolent varia è quibus pullulat corporis vitia, variolæ, morbilli, continuæ aliæ febres in eam tandem deſinentes, pleuritis, hæmorrhoidum menſiumque & oppreſſio, & noxia abundantia atque exceſſus; catarrhi frequentes, & acriores; ineptius quandoque & incautius inſtituta ſalivatio Mercurialis, vulnera &c. Phthiſis ergò propriè dicta atque ordinaria, ut ſic loquamur, ſupponit præſentiam ulceris pulmonum, neque capimus quomodo aliqui prætendant, non cuivis promiſcuè pulmonum ulceri conjungi phthiſin, ſed tali quod profundas egerit radices, abſumatque ac depaſcatur ſubſtantiam pulmonis, cum ſanè phthiſis adeſſe meritò dicenda ſit in quocunque pulmonum ulcere, ſive depaſcente liberius veſiculoſam ejus texturam, ſive intra quosdam ſuis circumſtantiis

tiis coercito limites; neque dubium eſt, idem quoque malum ex ulceribus aliorum viſcerum oriri, labe tamen plerumque ad pulmones quoque ſe extendente; ubi enim eſt febris hectica, ibi ſupponimus ulcus internum viſceris alicujus; neque capimus, quod diſtinguant communiter inter phthiſin, tabem, ariduram, atrophiam, maraſmum, hecticam, non unquam capimus quî dici poſſit, aliud eſſe hecticam, aliud phthiſin, cum propriè loquendo alia febris hectica non ſit, quam febris illa phthiſi ſeu ulceri conjuncta illique adſcribenda unicè; à qua quidem hectica febri lenta tabifica febris, ubi ſine ulcere conſumitur corpus, admodum diverſa eſt; Tabes tamen vera & univerſalis ſine lenta febri nulla facilè fuerit reperta, quæ tamen hic latius haud libet diducere.

Undecunque igitur colligatur in pulmonum ſubſtantia veſiculoſa acris humor, ſive ibi ſtagnando ſuam acquirat acrimoniam, ſive aliunde jam acrior affluxerit, effuſusque ſit ex vaſculis, ipſa jam mora futurus acrior, ſi talis non fuerit antea, tranſit ſanè, ſi non promptè vel tuſſi ejiciatur, vel in vaſa reſorbeatur, in ſaniem, verumque pus, trahit partem quoque ſinceram veſicularum pulmonalium tenerrimarum, eas corrumpit, aucto jam ſenſim ſenſimque & in pejus ruente ulcere, quod vel liberius vagatur, depaſcitque pulmones, vel ſuis circumſcribitur limitibus pelliculisque coercentibus, unde diutius protrahitur malum, ſpem non rarò ſanationis faciens in iſtis exacerbationum novarum, ac collectionum intervallis.

Qui ad has partes circulando allabitur ſanguis, allabitur verò omnis ad pulmones, ac per eos tranſit inevitabili circulationis lege, inficitur labe eadem, ſorbent paſſim quædam ruptorum exeſorumque vaſculorum aperta oſcula aliquid illius puris, inferuntque id ſanguini, quod fermenti inſtar corrumpit ſenſim totam maſſam vitalis fluidi, ut lympha ejus jam ultra ad nutritionem apta non ſit, acribus quippe & putridis intimè tincta particulis, imò ut fervore ſuo, & appulſu febrili id quoque quod appoſitum olim fuerat gelatinoſi abſumat, maciem ſic inducat corpori ad habitum uſque ſceletiformem, juvantibus ſudoribus colliquativis, ex acri illa impuris, ſanguinis fuſione ac colliquatione eò promptius ſuccedentibus ac diffluentibus quaſi ægris miſellis. Hinc ſummus ille tandem maraſmus, ac conſumptio terribilis non ægro tantum ſed & aſpectui adſtantium triſtiſſimo, viribus ſenſim abſumptis, expectoratione jam unà cum viribus decreſcente, neque enim vires thoraci corpuſculoque exhauſto

ſuppe-

ſuppetant ad extorquendum, exantlandumque ex profundo pus, unde ſenſim plerumque obdormiſcunt ſatis placidè etſi lentè.

Cadaverum ſectione variam monſtrante pulmonum læſionem, nunc utriusque lobi nunc unius tantum, ſuppurationem, exulcerationem, durities, tubercula, junctas vomicas, abſumptionem & imminutionem quandoque pulmonum, quæ exiccatio magis videatur, & ineptitudo ad inflationem, ob coalitas quaſi ſub exulceratione veſiculas; eſt ubi pus ſpiſſius comparuerit, alias ſanie ichoroſa aut tenuiore reperta, adnatis vel liberis magis pulmonum lobis, nunc æquabiliter corruptis, nunc fiſtulis quaſi ac ſinubus diſtinctis; junctis ſæpe vitiis hepatis, ac renum, vel ſimilibus vel analogis tamen, ac connexis.

In principio forſan facilius ægro ſuccurres, imò in principii principio, ſi enim malum jam ad liberiorem & dominantem pervenerit exulcerationem, parum efficies; exceptis caſibus, ubi ſuis putredo limitibus coercetur, nec vagatur liberè. Cautiſſimè tamen omnia agenda ſunt. Purgantia ſemper ſuſpecta, emetica ob motum & agitationem planè periculoſa ac noxia ſunt. Nec venæſectio habet locum, niſi hæmoptyſis in principio eam poſtulet. Vinum nocet cumprimis & calore & acore. Acidulæ ipſis ſunt fatales æquè ac thermæ, omniaque acria. Conveniunt blanda, mucilaginoſa, pectoralia, antifebrilia (hinc magnam toties vidimus in principiis laudem promeritum corticem peruvianum cautè adhibitum; neque ignoramus aliorum oblocutiones ac dubia, ſed cum attentione hæc ſcribimus, certique de experientia non fallaci (abſtergentia, vulneraria mitia, conſolidantia, expectorantia, cordialia, reficientia, gelatinoſa, mucilaginoſa moderata, refrigerantia temperata; exactam quis non commendet tam gravi in malo diætam; hæc enim, ſi malum non ſit nimis vagum, liberumque in molli iſta pulmonum textura, ſed quosdam habeat limites, (uti in vomicis, & diſpoſitionibus analogis) ægrum ad plures ſæpe conſervat feliciter annos. Et ſic quidem concilianda ſunt, quæ paſſim contradictoria dici in Scriptoribus medicis deprehenduntur, aliis phthiſin pronunciantibus incurabilem, aliis è contra aſſerentibus, plurimorum ſe procuraſſe medendo ſalutem. Scilicet & hic diſtinguenda ſunt tempora, felix ille Medicus, qui in principio non phthiſeos formatæ ſed formandæ adhuc vocatur, ſed & magna tum ipſe indigebit perſpicacia, ut quod è longinquo minatur malum probè perſpiciat, agnoſcatque ex indiciis ſuis adhuc multa caligine tectis; ſæpiſſimè quidem

moneri

quidem moneri Medicum novimus ab Hæmoptyſi ingruente, hac enim ſemel conſpecta de phthiſi non poteris non eſſe anxius ſubſequente; in tempore igitur venire omnium rerum primum eſt. Niſi ut ſupra diximus, malum magis coerceatur intra cancellos quosdam variis naturæ ac providentiæ potius beneficiis, ut tam liberè ac citato gradu ſævire non poſſit. Et in illis quidem caſibus multum relinquitur prudenti Medico, multumque naturæ, is poterit eſſe utilis juvandæ ac dirigendæ in tam feroci hoſte amoliendo, remorandoque.

Huc ergò etiam trahenda ſunt quæ traduntur paſſim de tuberculis pulmonum crudis, ſeu talibus quæ in pulmone excreſcunt, colliguntur que tumoribus minoribus, qui & reſpirationem variè lædunt, & lentæ febri præbere poſſunt anſam, lentamque etiam fovere exulcerationem ac putredinem, quin & ab ea oriri queunt, phthiſin facilè foventes diuturnam ac lentam valdeque abſconditam ſæpe ac diu latentem; cruda autem dicuntur illa tubercula, quamdiu non ad ſuppurationem abeunt, nec pus continent coctum. Dicunt quidem quod hæc tubercula plane non, vel difficulter ſuppurentur, ſed nuſquam tuta fides, non ſemper ita quieſcunt, nec eadem conſtant materia, reperta quippe non ſaltem ſebacea, tophacea, argilloſa quaſi, tartarea, aut calculoſa, neque etiam ſolum polypoſa, ſed talia quoque quæ ex vomica pulmonum fuere relicta, quæ quandoque quieſcentia ac ſcirrhoſam nacta indolem, in aliis denuò poſſunt repleri novo pure, novo abſceſſu, prout cum vaſis cohærent, nectuntur, & cavitate pollent, vel vicinia ad id apta, accedente cumprimis occaſione excitante novoque ſtimulo provocante novam inflammationem & exulcerationem, quo tamen caſu è ſtatu crudi tuberculi tranſit in ſtatum vomicæ, quod etiam poterit contingere tuberculis quæ antea vomicæ non fuerunt.

Nollem verò cum polypis confundere tubercula, neque exiſtimem cum nonnullis, tubercula etiam ſub ſe poſſe complecti polypos, modò à pulmonibus in cor, modo ab hoc ad pulmones transferendos; polypi enim intra vaſa ſubſiſtunt, extra illa potius crudum tuberculum, ſive enim in veſiculas quasdam effundatur concreſcens humor, aut ſebum quoque aut tartarus, aut in aliquem bronchii ramum ibique induratus conſtituat accretione ſua tuberculum, ſemper tamen erit extra ſanguinea vaſa, multumque diſtinctus à polypo; quem cætera nec pulmonum vaſis negare animus eſt.

Cæterum agnoſcendum eſt tuberculorum crudorum diagnoſin haud eſſe adeò facilem, ea enim poſt mortem in cadavere detegere, ægro viventi eique miſerè laboranti non amplius proderit. Nec diffitemur ſigna paſſim deſcripta, non ſatis conſtringi ad hunc affectum ſpecialem; quod enim dicitur pulſum in his ægris, cætera ſatis adhuc ſanis conſtanter eſſe intercurrentem, parvum, debilem, inæqualem, id quidem aliud non denotat, quam adeſſe aliquod impedimentum quod æquabilem ſanguinis diſtributionem, cordisque motum infringat, quod ſanè poterit eſſe polypus, obſtructio varia in vaſis, eorum induratio, aliaque mala occulta, aptiora ad hoc cudendum pulſus vitium, quam quidem cruda pulmonum tubercula, vix enim quidquam obſtare videtur, quò minus posſint eſſe cruda in pulmone tubercula, ita tamen ut pulſus inde inæqualis non fiat, nec debilis, nec intercurrens (quamquam & hæc loquendi ratio ſit haud ſatis clara) nec parvus; modo enim conſiderentur illa tubercula tanquam cruda, & non occupantia niſi partem exiguam magis veſiculoſæ pulmonum ſubſtantiæ, non video qui illis tantam in pulſu mutationem liceat adſcribere, quam nec adeſſe præſentibus tuberculis exiſtimo, ſaltem ab iis non pendere, poſſunt enim ſimul alia & graviora circa cor hærere obſtacula.

Id propius tangit ſcopum, quod addunt authores, non ſtatim in talibus adverti febrim, neque mox ferociorem eſſe tuſſim, etſi jam reſpiratio patiatur impedimenta, veſiculis non ita univerſaliter ac liberè expanſis, quæ reſpiratio fit ſenſim difficilior, citatior, moleſto facto corporis decubitu, Tuſſi interim quoque aucta, ſed ſicca, & tabeſcentia corporis ſenſim quoque magis aperta, febri quoque dein manifeſtiori. Quamquam ut dictum poſſit quoque jungi diſpoſitio circa cor polypoſa, quæ tamen cum tuberculis non eſt confundenda, neque enim ſemper ſimul adſunt aut conjunguntur. Cæterum externæ quoque violentiæ, vulnera, morbi varii, catarrhi, aliaque occaſionem his malis poſſunt præbere. Pectoralia autem, aperientia, expectorantia dicta, diſcutientia, blandiora antiaſthmatica atque aperientia proderunt, ac cum diæta exacta, ac prudenter nutriente conſervabunt diutius ægrum, ne in plenam præceps ruat phthiſin. &c.

Et quid dicemus igitur de pulmonum vomica, quæ forſan non raró ipſum conſtituit tuberculum, quamdiu adhuc cruda eſt, pure non referta; nec obſtat quod alias tuberculum dicant oriri poſſe ex vomica rupta,

pta, ſiccata, tandemque induritiem quaſi ſcirrhoſam denſata, neque enim video quid obſtet, quo minus eadem vomica bis conſtituat tuberculum, ſcilicet & in ſtatu ſuæ cruditatis atque immaturitatis, ac rurſus in ſtatu exſiccationis ſuæ poſt ſuppurationem atque indurationem.

Reſpirationem vomica reddit difficiliorem, habetque & alia phthiſeos ſigna, cum vel ſine dolore circa thoracem, tuſſis urget quoque, ſed ſicca diu, cum febre tamen lenta, ac lentiore quidem quàm in phthiſi liberius depaſcente pulmonum ſubſtantiam; at verò ſenſim ſe manifeſtat aperta vomica ſputo purulento; unde haberi vomica laborantem ſæpe pro phthiſico ajunt ſcriptores Medici; exiſtimem verò omni jure ita dici, taliterque affectum eſſe verè phthiſicum, ita ut phthiſis & pulmonum vomica ſuppurata unum ſit idemque, niſi quod ipſæ hæ phthiſes differant decurſu ſuo ac duratione, aperta illa celerius per ſua ſtadia decurrente, hac verò concluſa ſæpe per periodos, novasque puris collectiones tandem tamen tendente ad eundem fatalem terminum viribus exhauſtis, abſumtisque carnibus, imo omni nutritio humore.

Sive jam præceſſerit læſio pulmonum externa, à caſu, à contuſione, ſive intrinſecus colligatur ſanguis, aut alius humor in bronchiorum ramis, ac veſiculis potiſſimum ibique condenſatus tranſeat in tuberculum, ſenſim dein augendum, dataque occaſione ad maturitatem ac ſuppurationem, quamvis lentè ſæpe, perducendum, & tum potiſſimum lenta febris increſcit ſeſeque manifeſtat acrius; unde etiam fit quod quidam ſollicitè diſtinguant phthiſin à vomica eamque dicant affectum medium inter pleuritidem & phthiſin, quia in his ſuppurationum ſæpe etiam iteratarum paroxyſmis quandam pleuritidis ſpeciem refert, ac à nonnullis tum pro tali habetur: in ſe tamen extra acutiores has exacerbationes veræ phthiſeos retinens indolem, etſi tardius ad ſuum terminum decurrentis, ac plus ſpei, ſolatiique relinquentis ægro; cum phthiſis ſit ulcus apertum, citius ſerpens, ac depaſcens pulmones, vomica autem ulcus folliculo ſuo (ex veſiculis pulmonum dilatatis, incraſſatisque formato, ac conſtante) concluſum, ac quoad exacerbationes tranſitorium, atque adeò quoque paſſim curatum, etſi rarò conſtanti ſanatione, & ad multam durante ætatem, in conſtanti magis valetudine plerumque ſequente; unde & diſtinguendum foret inter vomicam ſimplici-

 ter

ter exortam, & inter eam quæ aliquoties jam recruduit pro diverſo pulmonum, glandularum quoque ejus, ac febris adjunctæ ſtatu.

In quibusdam vomicarum etiam apertiones hæmoptyſin mentiuntur, ſanguinea ſanie rejecta quandoque, in aliis tamen purulenta egeruntur ſputa, apertâ vomicâ; diu ſæpe durant iſtæ vomicarum recrudeſcentiæ ſeu viciſſitudines, aut novarum productiones, ægrisque conſervant, vel relinquunt potius tantiſper vitam, ſæpe & ſatis citò jugulant ægrum ſuffocantque, ampliori exiſtente vomica, ac celerius ad phthiſeos ἀκμὴν evecta; quamvis & ſint obſervatæ metaſtaſes rariores puris ex vomica ad alvum, nec tamen id cuivis licet ſperare, licet non deſint, ut ſupra monitum, qui periculum evadentes, diu ſuperſint, felici ac plena expectoratione adjuti, ac remediis pectoralibus, vulnerariis, humectantibus, gelatinoſis, blandam lympham reſtituentibus, conſolidantibus, confortantibus; anodyna verò non niſi cautiſſimè adhibenda cenſeo.

EGregiè curare doces præcordia. Ubivis
Hanc ſerva methodum. Proſpera Praxis erit.

Nob. & Clar. Dn. Candidato Reſpondenti,
Auditori hactenus ſuo perinduſtrio,
gratulabundus poſ.

Alexander Camerarius. D.
Facult. Med. h. t. Decanus.